

ES MOÏ NOU

VILAFRANCA
MARÇ • 93
NÚMERO 72

LES IMATGES DE LA RUA

MORÍ
L'ESCRITOR
DE LA
HISTÒRIA DE
VILAFRANCA,
EL P. JOSEP
NICOLAU
BAUZÀ

EL PP NO
ES
PRESENTA
AL PLE
SOBRE
SON
NUVIET

PARLAM
AMB
SEBASTIÀ
NICOLAU
SOBRE EL
NOSTRE
PATRIMONI

EL C.F. VILAFRANCA INTRACTABLE

«ES MOLÍ NOU»

Publicació mensual de
l'Obra Cultural Balear
de Vilafranca

Depòsit Legal
PM: 366 - 1986

Edita:
Obra Cultural Balear
de Vilafranca

Reproducció fotogràfica:
Joan Jaume

Redacció i col·laboradors:

Jaume Català Sansó
Andreu Bauçà
Francesc Amengual
Joan Barceló
Joan Jaume
Bartomeu Català
Biel Monserrat
Jaume Nigorra
Jaume Sansó
Pere Fons
Col·legi Públic
Bernat Estrany
Gabriel Gelabert
Televisió Vilafranca
Damià Agustí
Miquel Barceló
Bàrbara (Manacor)
Joan Estrany
Xavier Cañada
Joan Bauzà

Impresa a: Tirrena, S.A.
Pintor Joan Gris, 2. Tel. 55 52 12
07500 Manacor

Els articles publicats en aquesta
revista sols expressen l'opinió
dels seus autors

Cañellas, un llop ferit

El President del Govern Balear, Gabriel Cañellas, va recordar al PSOE-Balears les mocions de censura promogudes per aquest partit a Alcúdia i a Vilafranca, ara fa un parell d'anys, per recordar-els-hi que a ell no l'havien d'involucrar en el cas de suborn a l'Ajuntament de Calvià. El lapsus, del tot intencional, del senyor Cañellas ens reflexe clarament amb quines mans està el govern d'aquesta comunitat. D'ací que la preocupació del grup de govern del nostre Ajuntament sigui del tot justificat davant unes confirmacions que porten verí.

Tothom sap que a Vilafranca mai hi ha hagut representació municipal del PSOE i qui més qui manco recorda les maniobres del PP per presionar a Salvador Barceló i evitar que el llavors batle Bernat Garí perdés la butaca des d'on havia duit al poble a un endeutament de més de 30 milions i des d'on havia practicat una política de permetre obres il·legals als simpatitzants del PP i a l'associació de la Tercera Edat que demostraven quina casta de personatge duia les riendes d'aquest poble. Tota aquesta brutícia del partit de Cañellas va tenir una clara resposta el 27 de maig de 1991 i el PP va quedar relegat a l'oposició.

Ara Cañellas actua com un llop ferit. El cas del suborn de Calvià l'ha deixat tocat de xaveta. Involucrar Vilafranca a la llista on el transfugisme s'ha mogut per certs interessos deu esser perquè tal volta Cañellas ja havia tingut certa experiència quan una tal Bàrbara Català d'UM, 72 hores després de signar una moció de censura contra el PP va «canviar» d'idea.

És necessari que el PSM li faci arribar al President de la CA la més enèrgica protesta per les seves declaracions televisades el dia 1 de març i que molts vilafranquers tingueren ocasió de veure a l'Informatiu Balear.

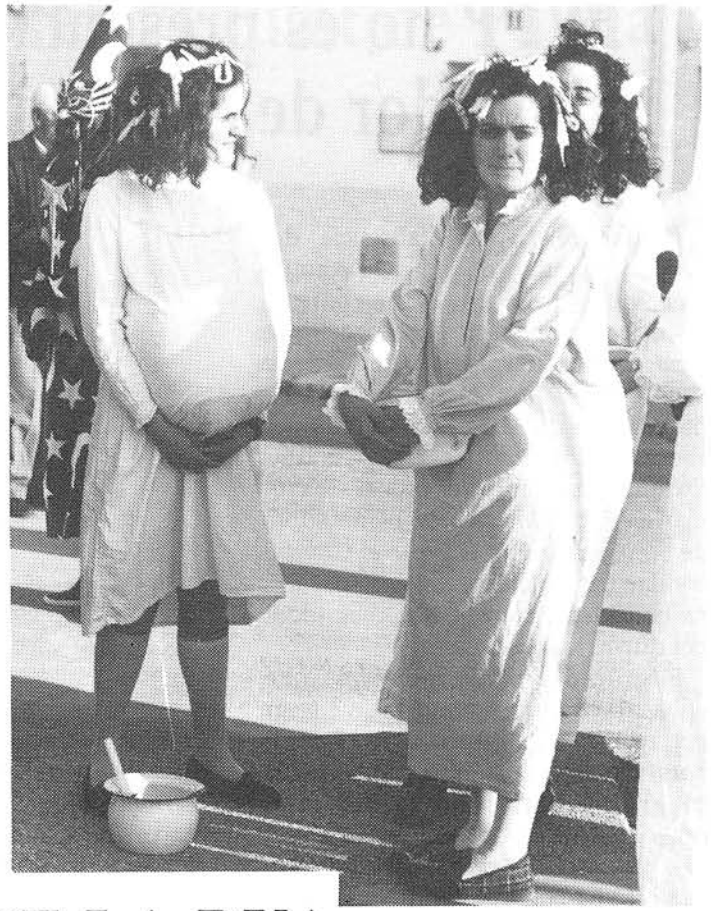
També hi ha lloc per interpretar que el President del Govern Balear intentà fer el que no fan els seus quatre regidors votats democràticament per estar a l'oposició. Això és, «fer oposició». La trista imatge que dona el PP a Vilafranca està prou agermanada amb la que dona Cañellas des de que la Justícia condemnà al que fou vicepresident del PP-Calvià i a altres afiliats del PP pel suborn a Calvià. Per desgràcia Cañellas du les cucales massa grosses.

Es Molí Nou

Rectoria Vella

Referent a la carta apareguda a la revista del mes passat, quant a l'utilització de la Rectoria Vella, volem fer avinent que de fa uns anys ençà la utilitzam per poder desenvolupar la nostra activitat i mai no hem tengut cap trava, ens el contrari, tot han estat facilitats per part de la Parròquia

Escola de Mallorca
Grup de Catequesi
Revista Es Molí Nou

IMATGES DE LA RUA

El PP no es presentà al Ple que va debatre l'abocador de cendres tòxiques a Son Nuviet

(Redacció).- Amb l'absència del Partido Popular, el ple de l'Ajuntament que tingué lloc el divendres 5 de març va rebutjar l'abocament de cendres tòxiques a una cantera de Son Nuviet, propietat de dos vilafranquers, i que ha estat coprada per abocar-hi les escòries i les cendres tòxiques resultants del procés de cremar els fems a la planta incineradora de Son Reus a Palma i que el Consell Insular de Mallorca, presidit pel PP, ha considerat com el lloc més idoni per dur-hi les cendres.

El grup de govern municipal, que volia un consens amb el PP, va tenir per resposta l'absència dels 4 regidors conservadors que optaren per no anar al ple, i no donaren cap tipus de explicació. El batle, en el ple, va explicar que l'abocador de Son Nuviet sols pot tenir conseqüències negatives pel medi ambient, essent Vilafranca el poble més perjudicat, ja que està geogràficament més pròxim. Joan Bauzà anuncià que l'Ajuntament «Farà arribar al Consell Insular, a la Mancomunitat del Pla, i també a cada un dels pobles que la integren, la seva preocupació per la ubicació de l'abocador de cendres tòxiques, al temps que es demanarà als pobles que formen la Mancomunitat que es pronunciïn». El batle, en una llarga intervenció, també afegí: «el nombre de camions que passen per la carretera i les restes de cendres que poden deixar damunt l'asfalt són també un clar exponent del perill a que estarà sotmés el poble». Pel PSM, l'abocador de Son Nuviet tindrà un impacte negatiu a llarg termini.

El batle tingué paraules però l'oposició. Referint-se al PP digué: «Pareix que passen olímpicament del tema. Nosaltres volíem fer una pinya contra l'intent de crear un abocador tan aprop de Vilafranca, però pareix que al PP aquest tema no els hi preocupava gens ni mica».

El tinent de batle, Antoni Nicolau,

Antoni Nicolau sol·licità la remodelació del PP (fot: Joan J.)

instà al batle que sol·liciti als 4 regidors del PP «que dimiteixin, ja que no van als plens, pel seu tarannà antidemocràtic i perquè la seva inhibició davant un tema que preocupa a tots els vilafranquers demostra que no els importa gens el futur de Vilafranca». Antoni Nicolau acabà el seu torn de paraula remarcant «a veure si amb un poc de sort, n'entren quatre del PP que tinguin un esperit més democràtic i que demostrin més interès pels temes que afecten al poble».

Joan Bauzà contestà que es feria ressò de la petició del primer tinent de batle per dos motius: «el primer pel desinterès general que demostren els quatre regidors del PP per tots els temes i en segon lloc per la seva total inhibició en el tema de l'abocador de cendres tòxiques».

Jaume Sansó demanà que l'Ajuntament doni tot el seu suport com institució i s'adhereixi a la coordinadora ciutadana contra l'abocador de Son Nuviet, que es formarà amb l'aglutinament de entitats culturals i socials de Vilafranca. Segons ha pogut saber ES MOLÍ NOU, aquesta coordinadora estaria també integrada per grups culturals i socials del

Sebastià Barceló, el més regular, tampoc acudí al ple. (Fot: Joan J.)

poble de Petra, on també s'ha gestat un estat d'opinió general de rebuig al pla d'abocar cendres tòxiques a Son Nuviet, finca que pertany a terme municipal petrer.

A l'apartat de precís i preguntes, el regidor d'Obres, Tomeu Oliver, instà al batle a que faci arribar al president del Govern Balear, Gabriel Cañellas, una nota de protesta per les seves darreres declaracions en les que involucrava a Vilafranca en casos de mocions de censura promogudes pel PSOE, i que Cañellas va fer servir per contestar als socialistes sobre la seva presumpta relació amb el suborn de Calvià. El PSM acordà demanar explicacions a Cañellas i demanar-li que no confongui al PSOE amb el PSM. Emperò Tomeu Oliver considerà que «Cañellas no ho va confondre, ell sabia perquè i amb quina intenció ho deia. A Cañellas més li valdria que s'encarregués del seu ex-batle, que nosaltres tenim les mans ben netes».

El batle agafà la petició d'Oliver i qualificà de desafortunades les declaracions fetes per Cañellas el dilluns 1 de març i que foren reproduïdes a TVE-Balears a l'informatiu de les 14 hores.

Francisca Martí rep el premi Ciutat de Palma d'investigació

Francisca Martí Llodrà té vint-i-tres anys i fins l'any passat havia estudiat Biologia a l'Universitat, però degut a la manca de notes no va poder demanar cap beca per poder seguir estudiant, tot i això segueix amb el seu estudi, començant l'any passat, el qual és el motiu d'aquest reportatge.

Tot comença a principi del noranta dos, quan Francisca Martí estudiava Biologia a l'Universitat. Allà els hi va sorgir la possibilitat de realitzar un estudi limnològic d'una llacuna artificial d'aigua depurada, situada a Sant Jordi, i comprovar-ne la influència sobre la qualitat de l'aigua.

Francisca i els seus dos companys de grup, Francesc Mir i Carles Frau, partiren de la hipòtesi que els organismes acuàtics poden actuar de manera molt eficient sobre la matèria orgànica que encara és present a l'ai-

gua, i també, mitjançant l'oxigenació de l'aigua, poden evitar la solubilització d'elements i molècules no desitjables, per la seva perillositat per als organismes.

A l'interès pràctic del treball s'hi

ha d'afegir un altre objectiu més teòric, com és estudiar la dinàmica de les comunitats acuàtiques dintre d'un sistema sotmès a perturbacions continuades. En definitiva, aconseguir informació detallada i precisa sobre aquest ecosistema pertorbat és important per poder utilitzar-la per al seguiment, el control i la gestió d'aquests o altres ecosistemes de característiques semblants, amb la finalitat de treure profit d'una aigua que no fa gaire temps era enviada directament al mar.

Actualment, Francisca, segueix elaborant el treball a la Facultat, on espera, de cara al futur, que se li obrin altres portes ja sigui en temes de depuradores, aigües residuals o qualsevol tema que estigui al seu abast.

Jaume Català Sansó
Foto: Joan Jaume

P. Josep Nicolau Bauzà, MSSCC in memoriam

El matí del passat 16 de gener moria a Ciutat de Mallorca el P. Josep Nicolau Bauzà.

Va néixer a Vilafranca el 28 de gener de 1916 i, ben jovenet entrà a l'escolania de blavets de Lluc. Fou ordenat sacerdot el 1938. Va estar destinat prop de setze anys al col·legi Sagrats Cors de Sóller i fou prior del santuari de Lluc entre 1957 i 1960. Durant el seu priorat, se celebrà el 75 aniversari de la coronació pontifícia de la Mare de Déu i per aquest motiu impulsà diverses reformes en el santuari. Després fou destinat a València, on fou director del col·legi Sant Pere Pascual i rector de la parròquia del mateix nom. Posteriorment, fou enviat a Madrid i de bell nou a Sóller i a València. Després de jubilat, tornà a Mallorca. Va ésser un historiador prolífic i tenaç, que suplí la manca de formació tècnica universitària amb una dedicació i una constància envejables. A més de nombrosos articles a revistes de

Mallorca i de València, publicà, entre altres, els següents llibres: «Orígenes de la parroquia i del colegio de San Pedro Pascual», «El Santo Cristo de Sóller» (1968), «Un hombre que creyó en el amor», biografía de P. Joaquim Rosselló i Ferrà, MSSCC,

L'any 1978 va escriure la història de Vilafranca

«La devoción a los Sagrados Corazones en el Valle de Sóller» (1967), «El P. Juan Perelló, obispo de Vich» (1956), «Miscelánea histórica de Sóller» (1970) «Páginas de la historia de Manises» (1987), Vilafranca de Bo-

nany, Notas Históricas» (1978), «El antiguo convento del Socorro de Valencia» (1986), «Páginas de la historia de Benaguasil» (1990), «La Iglesia de los Sagrados Corazones de Palma de Mallorca», «El rector D. Simó Masroig i l'església de Bunyola», «El P. Gaspar Munar, i «Luis de Santàngel y su familia» (1992). Deixà en part inèdit un estudi sobre la devoció al Cor de Jesús a Mallorca. De marcada vocació artística, pintà nombrosos quadres ben dignes, i deixà una bona col·lecció de dibuixos i aquarel·les, que revelen la seva sensibilitat. Mantingué relacions d'amistat amb pintors i artistes coneguts, com Pere Barceló i Alexis Macedonski, entre altres. També inicià molts de joves en la pintura i en el dibuix i els animà. Fou un bon religiós i ensenyant molt tractable i comunicatiu, que deixà un bon record entre tots els que visqueren amb ell o el conegueren.

Gabriel Seguí i Trobat

L'escola informa

La Rua

TÚ TAMBIÉN PUEDES SALVAR LA TIERRA

No andes tirando los envoltorios de tus golosinas por el suelo.

Los cristales y las latas pueden ocasionar incendios en los bosques.

Utiliza los contenedores de vidrio para deshacerte de las botellas de tus refrescos.

Cuando vayas a la playa deja la arena tan limpia como te la encontraste.

Si ya eres mayor para usar los transportes colectivos, no hagas que tus padres te lleven en coche.

Si tiras un plástico en el campo o en un río, tarda 5 años en desaparecer.

Pide a tus padres que usen productos reciclados o reciclables.

Con ducha rápida te quedas igual de limpio que con un baño y gastas menos agua.

Si en vez de en moto vas en bici, no contribuirás al índice de ruidos y te mantendrás en forma.

Vigila que en tu casa no compren productos que dañen la capa de ozono.

SALVEMOS LA TIERRA

Secretaría de Estado para la Política del Agua y Medio Ambiente
MOPT

La darrera setmana de març es durà a terme una setmana dedicada a la natura «setmana verda». És una activitat que duu realitzant-se des de fa tres cursos.

L'objectiu principal d'aquesta activitat és la de conscienciar als alumnes (futurs consumidors) dels pocs recursos que ens queden.

Enguany em decidit treballar-ho amb el tema de l'aprofitament de l'aigua. Es faran cartells i s'exposaran a l'escola, després es repartiran pel poble.

Cada cicle organitzarà les activitats pertinents d'acord amb la diversitat d'inquietuds de l'alumnat.

Dijous dia 18 de febrer a l'escola ens vàrem disfrassar i el tema de totes les aules va esser el mar. Nosaltres (els de 6è) ens vàrem disfrassar de pescadors. Les nines vàrem fer una barca amb cartons i la vàrem forrar de paper, després la vàrem pintar. Els nins vàrem fer una altra barca i també la vàrem pintar. En Jaume Roig va fer una barca per ell totsol, i els altres anaven de pesca-

dros de roca. Vàrem fer una volta bastant llarga pel poble i després a l'escola vàrem fer una festa i va venir un grup a tocar però les nines ens vàrem haver d'anar a jugar un partit de voleibol a Algaida i quan vàrem tornar la festa ja havia acabat.

Aina Galmés Font
6è E.G.B.

La Rua

Amb tota la meua sinceritat, la rueta va ésser un oi. Primer ens vàrem fer unes quantes fotos, llavors ens vàrem anar a fer una volta i hi havia molta gent que ens mirava, després vàrem tornar i hi havia el grup «Bulla» que jo me pensava que tocaríem cançons reals, o sigui còpiades de grups famosos i hem vaig dur

una gran decepció, quan em vaig donar compte que era un grup, que cantaven cançons per ballar als nins petits com per exemple d'allò de «macorróni» o no sé qué. ¡Ah! ja no hi pensava ara vos diré del que me pareix que es varen disfrassar tots els cursos: Preescolar «rei neptuno» 1er. «de la mar», 2º «mariners», 3er.

«peixos», 4art. «bussos», 5º «de gent que va a la platja», 6è el del meu curs «de pescadors i en Jaume Roig anava d'indi que va a pescar», 7è «de turistes», 8è «de pirates». En Xesc va tirar una canya damunt la guitarra de sa que cantava la cual es va empenyar molt. Bé un oi total...

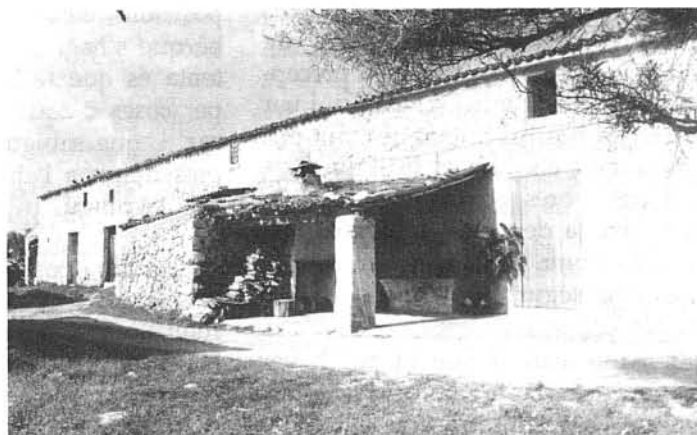
Toni Mascaró, 6è

ON ÉS?

El guanyador del mes passat és en JOAN ANDREU JAUME, que viu al C/ Francesc Sansó, 10, amb la resposta «Cases d'es Molí Nou». I ara ja podeu començar a pensar quina és la d'aquest mes. Un poc difícil si que ho és, però pensau un poc i ho endevinareu. Enviau tantes cartes com volgueu al C/ Sant Martí, 29. I sort!!!

PATROCINA: BAR RESTAURANT ES CRUCE

Crta. Palma - Artà Km. 40
Tel: 56 00 73 VILAFRANCA

Benvolgut Francesc

L'Agrupació del PSM de Vilafranca hem decidit contestar certes... informacions? crítiques? geniades? fantasies?, no sabem com anomenar-les, que publiques al Molí Nou, i ho feim perquè veïnats de Vilafranca, més dels que ens imaginàvem, ens han fet arribar la seva satisfacció per la resposta i aclariment que la majoria de l'Ajuntament ha fet dels motius que t'havien duit a escriure les Notícies d'Enlloc. Però el que més ha agradat és el to amb que s'han exposat els fets, d'una manera racional, clara, educada i respectuosa, sense insults ni llenguatge ofensiu que desqualifica a qui l'emeta, i que la gent de bé, la immensa majoria del poble, voldria desterrar de Vilafranca.

Bé, ara anem al que informes al núm. 71 del Molí Nou de Febrer del 93.

1. ¿Et sembla encertada aquesta definició? «Falangistes» són els que surten a les fotos de les revistes, diaris, canals de TV. etc. ¿No te sembla una mica infantil i ridícula? ¿T'hem de dir «falangista» perquè has aprofitat una foto amb Josep Mª Llompart per sortir al Molí Nou?

2. Si llegissis els butlletins de l'Ajuntament o simplement t'aturassis a pensar una mica i escrivissis raonant el que dius, tranquil i sense ofuscacions, sabries que els ajuntaments donen a pressupost les obres de certa envergadura, perquè és preceptiu i convenient que així es faci, i per tant a les nostres butxaques tant ens consta que els homes estiguin aturats tres hores com tres dies. I, a més, això ja depèn de la consciència de cada obrer. El que és ben cert és que feina segur que n'hi havia d'altra per fer.

3. Amb això sí que hi pot haver discrepàncies d'opinions. Nosaltres sempre hem pensat, ja ho saps, que

l'Ajuntament ha d'estar obert a tothom, i si es volen reunir regidors de diferents ajuntaments a Vilafranca, per què no ho han de poder fer? s'ha anat altres vegades a locals dels ajuntaments de Manacor, Sineu, Montuïri, Artà, etc. i enlloc que sapiguem hi ha hagut cap reacció en contra. Trobes que no s'ha d'obtenir l'ajuntament a regidors d'altres pobles que vénen a parlar amb els nostres regidors de la coordinació dels problemes comuns i les possibles solucions?

Sabem que se'ls convida per demanar-los, entre altres coses, la seva solidaritat amb Vilafranca davant l'actitud del PP que ens ha EXCLOS, de moment, del Pla d'Obres i Serveis; això suposa doblers per al poble, i ens han ELEGIT com a femer de Mallorca per abocar les cendres tòxiques a Son Nuviet. I trobes que no han de fer la reunió a l'Ajuntament per tractar de temes que afecten tan directament el nostre poble? Al PSM trobam que sí. És més, pensam que no s'han de tancar les portes a cap iniciativa. Que seria millor fer-ho a un altre local? El problema és que l'Ajuntament és l'únic que hi ha, i serveix de biblioteca, casa de cultura, escola d'adults, local de reunions de tota classe, sala de conferències i taules rodones, sala d'exposicions, etc., etc., i creim que està bé que s'hagi potenciat; el que s'intenta és que tothom que el demani per coses d'aquestes el pugui utilitzar, i, que sapiguem, els nostres representants a l'ajuntament mai l'han negat a ningú.

Una altra cosa et volíem dir. Per a nosaltres fer política és una activitat molt lloable que potencia la solidaritat entre les persones, i, en el cas que ens ocupa, entre els diferents regidors dels pobles de Mallorca que

pensin més o menys així, i aïlla l'individualisme egoista que no hi té cabuda, en aquestes reunions, i ho deim amb la cara ben alta; tractar de solucionar la problemàtica de tots els ocupa tot el seu temps lliure i, encara que això faci riure amb incomprensió a més d'un, ho reivindicam com una cosa noble i lloable i acceptam el risc i la responsabilitat d'equivocar-se, perquè només s'equivoca qui fa coses, qui no fa res no pot equivocar-se.

De totes maneres, en aquest punt si que ens agradaria contrastar l'opinió dels que trobin el contrari. Tal vegada anam equivocats/des i els seus arguments ens convencen. Ja ho saps, si els vols exposar, t'ho agrairé; ens agrada contrastar les nostres opinions i si ens donen una solució millor l'acceptarem amb molta satisfacció. El que voldríem és precisament això, que la participació de la gent amb ganes de fer feina fos la màxima possible.

Ah! en aclariment de conceptes ens agradaria que ens fessis. Els partits polítics ens pensàvem que per definició perseguien uns objectius de millora de la societat i que no eren propietat privada de ningú, com les empreses; què vol dir això de «partit polític privat»? n'hi ha de «privats» i de «públics», de partits polítics?

I, finalment, et voldríem recordar el següent: Vivim a un poble, i la gent sabem molt bé de quin peu ens calçam tots.

Ben cordialment,

Agrupació del PSM-NM de Vilafranca

Pd.: T'agraïm l'oportunitat que ens has donat de poder constatar públicament les nostres idees, cosa que no sempre és possible i, des de la nostra perspectiva, aquests debats enriqueixen l'opinió de la gent.

Rondalla depravada

Del tractor al Tecno

Jaume Sansó i Caldentey

Que me'n direu de l'última proclama de l'amo en Biel?. Destitueix al Conseller de Cultura, Bartomeu Vidal, (per cert, sols ha durat quatre mesos al seu càrrec) i al substitueix per un altre Bartomeu, aquest és Rotger. Fins aquí res d'important tendria la notícia sino fóra pel cop d'efecte amb què l'amo l'ha anomenat: Tecno-conseller. Aquest joc de paraules pot dur a pensar que Bartomeu Rotger, abans de dedicar-se a la política, fóra un tècnic amb no sé què, pot ésser que la seva presència inspiràs aires futuristes, o si no, que li agradi la música tecno-pop, no se què pensar, la veritat és que alguna cosa veu en aquest home. Puc dir que després de llegir les primeres declaracions de l'esmentat nou Conseller poca cosa puc dir al seu favor. Entre línies, a l'esmentada entrevista, podem trobar com es declara an-

tinormalitzador i que la llengua no és del més important, així com, tant s'ha de potenciar el castellà com el català. Tot un caramull de barbaritats que a l'hora d'ara m'estim més proposar-ho per una pròxima Rondalla.

Tornant a l'amo en Biel. Si la seva imaginació no arriba més enllà del seu nas és obvi que es perdi dins tecnicismes mal aplicats. No és d'estranyar que algun dia per explicar-nos que té un tractor ens digui «tens una màquina-solcadorta», quan el que voldria dir és tenc un «tecno-tractor»; al final, i en veure el ridícul espantós que fa, arriba a la conclusió que amb paraules senzilles és més fàcil, per exemple: tenc «un mulmecànic-marxa-envant-marxa enre-cultivador-remolcador». És tan fàcil dir: tenc un tractor, i ell ho com-plica.

I ara us contaré la bona. Tornar de Madriz, on el Partido Popular elegir nova directiva, marcar estratègies i s'auto-proposar guanyarà les eleccions. Bé, a la tornada, i amb la seua característica veu d'Esguerrat va enflocar aquesta: «Si guanyam les eleccions del '95 fare la mare de Déu de Lluç Consellera de Hisenda». Pot

esser anava de bromes, el vinent que's fot després de menjar-se dos plats d'arròs brut, fins i tot podria ésser el seu caràcter (si en té), la veritat és que ho digué. He acabat per creure tot el que diu, però com aquesta cap. La veritat és que la seua capacitat de convèncer la gent obligarà algun hipòcrita a creure'l. De cada dia més ens hem de convèncer que de la seua ineptitud de les seues al·lucinacions i de la seua mal educada forma de parlar sols en treurem una conclusió: Vaja un parlar que ens ha tocat.

En l'hipotètic cas que l'anomenament arribàs a produir-se sols em-preocuparia una cosa: qui faria les interpretacions de la Mare de Déu no parla, per tant l'amo en Biel com ho faria?. Llogant un intermediari espiritual (A Andalusia n'hi ha molts)?, Faria els seus consells de Govern a Lluç? NO sé què ha de pensar. La veritat: o aquest home s'encollona de tots nosaltres o és que's pensa que els collons som nosaltres, una de dues. Abans que s'encolloni més de jo li dedic aquesta Rondalla Depravada i totes les que vendran. Salut.

Alcàsser (dramàtic escenari)

La gent sap que molts de delinqüents no són detinguts o, potser, són capturats per la policia i moltes de vegades alliberats per la justícia.

I la gent coneix aquests delinqüents perquè, pot ser són els seus veïns, o els han robat, o se'ls troba pel carrer, o pels famosos telenotícies i diaris... Delinqüents abans ficats a la presó però ara alliberats abans de temps o que gaudeixen de permissos per bona conducta.

Aquest últim cas pareix ser el dels assassins, al manco d'un, de les al·lotes d'Alcàsser. Un cas d'assassins, delinqüents i dementes que, violant i matant aquestes noies, lis hi

llevaren al seu començament pràcticament de la vida, les il·lusions que pot tenir un adolescent. Unes il·lusions que es veren interrompudes per les humiliants degradacions de que és capaç l'home.

Apart d'això felicitar a na Neus Herrero que des de Alcàsser va televisar l'ambient de dolor, ràbia, por i desesperada necessitat de justícia dels habitants d'aquell escenari dramàtic. Els mitjans de comunicació poden monyar un excel·lent programa però el que no poden fer és aplicar la llei corresponent als etarres, assassins, dementes, i, en definitiva, delinqüents.

Tots ens podem demanar que s'ha de fer davant aquest cas de desenfundada venjança. El primer de tot és, naturalment, serenar-se. Després deixar la justícia, malgrat només sigui el dolorit el que sàpigua el que vulgui fer amb l'assassí ja que ell és el que viu més aprop la catàstrofe causada per un home (si és que «home» és la paraula adequada per nominar la gent sense cor que és capaç de fer aquestes atrocitats)...

Ciutat, Febrer del 1993
Magdalena Jaume Nigorra
2º de B.U.P.

Carta de Francesc Amengual a l'Equip de Govern i al Poble de Vilafranca

«Heu conquerit les cambres de la casa que fins avui eren propietat exclusiva del poble. Sense excessiu breball ni grans esforços ja podeu pagar un lloguer. Però només és el començament de la llibertat. La cambra és vostra, però no hi ha res a dins. L'heu de moblar, decorar, compartir. ¿Com la moblareu, la decorareu? ¿Amb qui la compartireu i sobre quines bases?»

VIRGINIA WOOLF: La Mort de l'Arna (recull pòstum)

Benvolguts amics:

He llegit la «Carta a Francesc Amengual i al poble de Vilafranca», signada per l'Equip de Govern, i també voldria fer-vos uns aclariments, a vosaltres i a tots els vilafranquers, perquè crec que són igualment necessaris.

No som, ni pretenc donar la imatge de ser-ho, un superhome que posseeix la veritat absoluta, que no s'equivoca mai perquè la veritat brolla de la seva boca. Som, però, ben conscient que som tan humà com vosaltres, ni més ni menys. I, perquè som humà, en algunes de les decisions que prengui, segurament no encertaré tant com voldria. Com vosaltres, també crec que és humà equivocar-se.

La igualtat entre els humans: crec que compartim aquesta idea, però també crec que no la demostrau, perquè voleu deixar reduïdes als atacs i a les ires les meves suggerències, les meves queixes, que són tan humanes i tan legítimes com les de qualsevol altre, sigui de la família que sigui.

Crec que no ho heu entès: la cosa és a l'enrevés, perquè sou vosaltres, els que em voleu com a un simple servent fidel del poder que ara, democràticament, ostentau, i us excusau darrera el poble que democràticament us ha elegit.

¿És que el poble ja no és el conjunt de les persones que l'integren? ¿És que la meua família i jo no som ni persones ni part d'aquest poble? ¿No tenim les mateixes obligacions i els mateixos drets que qualsevol altre vilafranquer? Ara resultarà que l'exercici del dret de llibertat d'expressió depèn exclusivament d'aquest poder que el poble us ha atorgat! Us ho torn a dir perquè, humilment, crec que les dui girades de peu: Jo no he de ser cap servidor vostre (en el sentit d'haver d'actuar com un xotet de cordeta si em renyau excusant-vos amb el poble); sou, hauríeu de ser, vosaltres els servidors de tots i cada un dels vilafranquers.

Si adobau malament, segons la meua humil opinió, tan respectable com la de qualsevol altre o la vostra mateixa, un camí, o si no feis cas d'un senzill problema d'aparcament, no tan sols no he d'haver de callar perquè, segons vosaltres, hi ha coses més importants per al poble (sempre n'hi ha, sempre n'hi ha hagudes i sempre n'hi haurà de coses més importants, com, per exemple, pagar un sopar de les Beneïdes de Sant Antoni o una torrada per Sa Rua), sinó que és tant la meua obligació de vilafranquer denunciar-vos-ho com la vostra obligació adobar-ho. A l'Ajuntament, hi sou, també, per això i per a això.

I que vagi per dit: que se'm dediqui personalment un escrit de tot l'Equip de Govern hauria de ser un motiu d'orgull i d'Agraïment, però allò que hi deis no fa més que confirmar les meves afirmacions: amb aquest fet, em feis objecte d'un tracte de favor especial que no és mai fruit de «xantatges, crits o qualsevol altra maniobra». Senzillament, exercisc, com un ciutadà més, el meu dret a

l'autodefensa, justificada a través de la impotència davant uns fets coneguts de tothom que no tenen res a veure amb una girada de camisa. Cap de vosaltres no podrà justificar en cap moment el fet que jo hagi demanat un tracte especial o de favor; com a molt, deman que se'm respectin els meus drets tant com a qualsevol altre.

És evident que us toca comprendre les persones que han hagut de patir molèsties que us ha de saber greu això. Està bé que ho reconegueu, però no heu de voler fer creure que ho feis molt bé anant a demanar subvencions i altres herbes a la Conselleria d'obres Públiques. Fer les coses com pertoca és la nostra obligació; és el dret i el deure que us atorgaren els vots de les urnes, no una medalla. Si ja és arribat el temps en què fer les coses de cada dia, les poc importants, ben fetes és l'excepció, i posar pegats a les «importants» és la norma quotidiana, podem plegar tots! Recordau que, a l'Ajuntament, hi estau pre servir, no per servir-vos-en.

Esper que vosaltres i tots els vilafranquers entengueu quina pretén esser la meua postura. Si hi trobau res a dir, les meves portes estan obertes —i aquest escrit n'és una prova— als suggeriments i les queixes, però tancades al joc amb avantatge (jo només som un; un equip, més d'un) i als corporativismes dels qui pretenen utilitzar la força del poder polític en contra de l'única font democràtica que els ha donat aquest poder: la voluntat de totes i cada una de les persones que governen.

Molt cordialment

Francesc Amengual

Paperum

L'altre dia —dimecres, em sembla— tornava de comprar el pa i en entrar a la casa vaig mirar dins la bústia per si hi havia correspondència; la veritat és que m'agrada rebre cartes, siguin del que siguin. La bústia era plena fins a dalt: un parell de cartes del banc, una per mi, una altra de publicitat, una revista per duplicat, (cosa que encara no entenc), dirigida a ma mare i un paperot d'aquests grossos, de propaganda d'un conegut hipermercat.

Imaginou-vos-ho, hi devia haver almanco dos-cents grams de paper del bo.

Em vaig preparar un cafè amb llet i em vaig seure per començar a llegir i obrir sobres. Mentre esperava que la llet refredàs una mica (m'havia passat i bofegava de calenta!) em demanava:

Deu ser ca nostra l'únic lloc de la Vila a on arriba tant de paperum, o per tot deu ser igual? I si per tot és així, quants de quilos de paper arriben a Vilafranca cada dia?

En veure que no trobava resposta a les meves preguntes vaig tornar a mirar les cartes i revistes. D'entre

totes només hi havia dos sobres de paper reciclat, la resta eran fulls gruixats, paper del car.

De sobte em vingué al cap una cosa que vaig llegir a no sé quin diari, ja fa temps: «L'any 1989 es va tallar a l'Amazònia una superfície forestal igual a tot l'Estat Francès».

Quina superfície haurien hagut de tallar pel paper que es gasta a ca meva en un any, (correspondència inclosa)?

I per tot el paper de la Vila, o, millor, de Mallorca sencera?

Tanta sort que el nostre el recollim per dur-lo a reciclar! Vaig pensar jo. Però que en fan del paper reciclat? L'emplea normalment la gent? Segur que no; potser alguna escola en fa servir i algun banc l'utilitza per les seves cartes, però poca cosa més, ni revistes (això inclou a Es Molí Nou), ni propaganda... Res!

I no és que el problema sigui només de Vilafranca, al contrari, a les ciutats és més gros, tot i els contenidors per paper i cartró que recentment hi han posat.

La gent no vol deixar de seure a la

butaca mirant l'Un, Dos, Tres per baixar al carrer tota la paperassa. Això era el que passava amb el vidre abans. Era més pràctic ficar-lo a la bossa dels fems i evitar-se problemes.

Ens queda molt per aprendre d'alguns països europeus, (i no és que jo sugi un «euromaníac»), que reciclen la majoria de materials de residu, com el metall o el plàstic. Aquí no, a Mallorca sempre estem a temps de cremar tots els fems per què no facin lleig, però fan fum i cendra, i moltes coses no es poden cremar. Llavors en lloc de tenir una muntanya de brutor de colors la tenim de brutor de color negre, i l'atmosfera un poc més bruta.

Potser la solució seria deixar de pensar que l'ecologisme és una cosa de quatre sonats vegetarians i «hippies», i que tothom tingués un pocquet d'ecologista a dintre seu. Des del més poca cosa fins el més poderós.

Quan vaig tornar a la realitat, el cafè amb llet ja era fred i el vaig haver de tornar a encalenticir.

Xavier Canyada

JA HA PLOGUT MOLT D'ENÇA

De dalt a baix i d'esquerra a dreta:

- 1.- Toni Rabassa, 2.- Bernat Magre, 3.- Maria Ca'n Pujol, 4.- Margalida Marota, 5.- Antònia Ferrera, 6.- Jaume Cuixiner, 7.- Maria Frereta, 8.- Joana Ponteta, 9.- Magdalena Ponteta, 10.- Antònia Morlana, 11.- Tomeu Garí (Pujol), 12.- Jaume Coca, 13.- Toni Freret, 14.- Esteve Perico, 15.- Fco. Cuixiner.

Parlant clar s'entenen

Es Pla no és un femer vos ho diu una pancarta volen empastissar sa tarta amb so meló vilafranquer.

A Palma ningú sa torca per no embrutar-se sa mà; Sa Comunitat d'es Pla és cagador de Mallorca.

Meloners de Vilafranca jo no sé de que vos queixau; «caca» de Ciutat no pagau... Tendreu sa famada franca.

Intoxicaran com drogues ses cendres de Son Nuviet, comes-rotges amb verdet faran pudor; seran grogues.

Canon de s'aigo i cendres el Senyor Canyelles vol dar, i es d'es Pla heurà de pagar per bullir ses faves tendres.

Si sa «cenra» és molt banyada hi sol fer molt bon patinar, llisa com es call de sa mà; si caus ja le t'has cagada, com més grates més 'ferrada i ja no te pots aixecar.

Es femeters no tenen nul per treginar sa femanda, quan hauran fet sa cagada només queda torcar es...

Qualque ciutadà no torca molta de sa brutor que fa i ara mos volen posar sa brutor de tot Mallorca.

Quan en s'estiu farà bavor pes poble es baf s'extindrà, tots els habitants que hi haurà tendran intoxicació.

Sa gent de sa carretera estarà tota empenyada, lo en passa camionada serà pudor verdadera.

Es cotxes les faran nosa per passar sa seva «fruita». Quan sa merda serà cuïta, ¿Sentiran olor de rosa?

En haver passat els femeters ja no hi podran fer cap hort perquè tot ho trobaran mort els petrers i vilafranquers.

Es suc que farà sa cenra s'escamparà per tot arreu, hi haureu de fer una creu perquè no hi haurà res tenre.

Tota sa «caca» de Ciutat

la duran a Son Nuviet, sa butxaca no tendrà fred perquè els qui tenen raconet tot los ho hauran espolsat.

Un moix amagat i trot no té gaire miulera, buida serà sa cartera, farà olor d'animal mort.

Aigo i merda pagarem amb aquest canon ditxós, sa butxaca tendrà embós i mai més ja l'umplirem.

I no hi hauria manera de deixar aquestes... utades i no passar ses «cacades» per tota sa carretera?

En es foc posen tions per voler fer un bon caliu, tenc es pensament que me diu: Llevaran fama en es melons.

¡Son Nuviet, Son Nuviet que t'has fet famós en poc temps! Si de per tot te duen es fems no valdràs cap dobberet.

P'es Gener fan festa es Paus, i es s'hivern que ja fa fred, per tancar a Son Nuviet no me darieu dues claus?

Sa porqueria de Ciutat jo no la vui a ca meva, que la tenguin a ca seva i que no empenyin es veinat.

Jaume Nigorra

A En Jaume:

Un «Sansón» tenia que esser per donar tanta de llenya, quan un home s'empenya sa glosa surt sense voler.

CUINA

Espaguetis amb cloïses i gambes (5 persones)

Aquesta és una recepta senzilla per a les mestresses de casa que no tenen temps d'estar a la cuina.

Ingredients: 1/2 kg. d'espaguetis, gambes pelades a gust del cuiner, 350 gr. de cloïses, 2'5 l. d'aigua, sal julivert, alls i olis.

El.laboració: Dins una olla posarem l'aigua amb sal i un rajolí d'oli. Quan bulli s'afegeixen els espaguetis deixant que bullin uns deu minuts. Llavors els passarem pel colador per a què degoti tota l'aigua.

Després a dins una greixonera posarem oli sofregiren les cloïses i les gambes pelades tallades a troços molt petits.

Farem un bon «picadillo» d'alls i julivert i o mesclarem finalment amb els espaguetis.

Bon profit!

Guillem Murteriany0

El patrimoni, el nostre patrimoni, és quelcom tan important com la targeta d'identitat de les persones. Car, a través d'ell podem arribar a saber els nostres orígens i arrels, la nostra procedència com a vilafranquers i mallorquins, a més de mostrar-nos, talment un mirall, els costums i manera de viure d'una època ja molt llunyana, però que no per això hauríem d'oblidar.

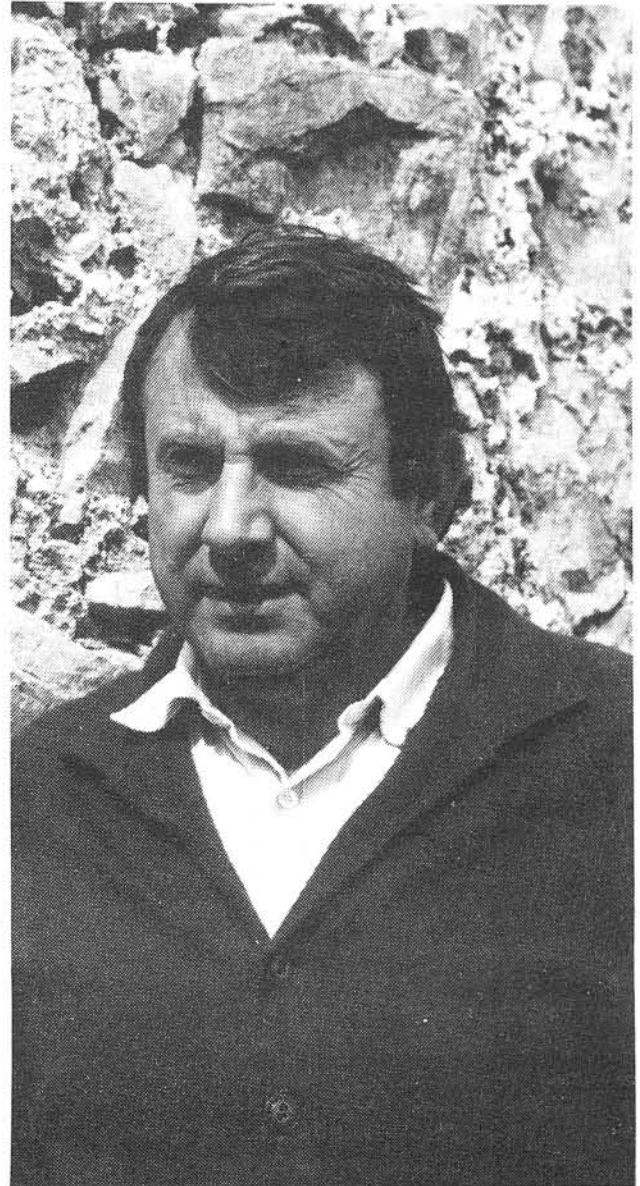
Des d'una altra perspectiva, a més a més, molts cops, aquest mateix patrimoni representa unes obres arquitectòniques que, avui dia, serien de molt difícil realització, tant per la bellesa de les seves formes i proporcions, com també pels materials i mètodes de construcció emprats.

Aleshores, i davant d'aquest fet, una cosa sembla clara: és necessària la conservació (urgent!) d'aquest patrimoni nostrat. No ens podem permetre el luxe —seria, fins i tot, una aberració fora de mida— que, per la vessa o manca d'interès de les entitats privades (persones i grups) com també públiques (ajuntaments, conselleria, etc.) es perdessin definitivament aquestes restes del nostre camí a través de la història i prehistòria. És quelcom que ens pertany, a tots; i tots, com a grup conscienciat, hauríem d'actuar per tal d'aconseguir-ne la seva preservació.

En aquest sentit, i perquè ja ha començat a brostar entre els vilafranquers un clar interès pel tema, s'ha creat una associació, adherida al Patronat Cultural, que actua per fer reals aquests objectius: «Paret Seca».

I la susdita organització va endavant i té vida gràcies a l'esforç desinteressat d'un grup de persones i, sobretot, a la gran dedicació que hi mostra un d'ells, en Sebastià Nicolau i Garí, «Not», qui, tot i la seva feina professional i la vida familiar que l'envolta, ha sabut trobar els moments lliures de què disposa per dedicar-los a aquesta tasca de recerca i preservació.

És amb ell, precisament, amb qui un dissabte migdia, en haver dinat i després d'haver fet unes herbetes a ca seva, partirem a conversar d'aquestes qüestions...

«Paret seca»: un camí obert cap a la conservació del nostre patrimoni

-Com és, Sebastià, que et va sortir aquest interès per la història i l'arqueologia?

-L'arqueologia era una cosa que feia molt de temps que m'interessava. Sempre que podia mirava revistes sobre aquests temes i les llegia ben arreu.

Als meus anys d'estudiant, a Egipte

te feien les rescloses d'Aswan, al Nil, i hi havia uns monuments molt famosos (sobretot, Abu Simbel i Núbia), que, amb aquesta presa, s'havien d'inundar i, jo, ja aleshores, estava preocupat per aquesta qüestió.

Ara, per la meua feina, he tengut un poc més de temps per dedicar-me

a això, fins que, quan vaig saber que un grup de joves havia posat en marxa el grup de «Paret Seca», m'hi vaig apuntar i, ara, entre tots, el feim anar envant.

-Quins són els principals objectius que persegueix l'organització «Paret Seca»?

-Bé, «Paret Seca» és una associació

cultural encaminada a dos objectius principals: en primer lloc, aplegar tota la informació que arribi a les nostres mans de les restes antigues de dins el nucli urbà de la Vila i de dins el terme, en general. I, una vegada recollida aquesta informació posar fil a l'agulla per restaurar, conservar i preservar per tal que no s'espenyi el poc que hi ha. Perquè hem de tenir present que, el nostre, és un terme molt pobre, en matèria arqueològica.

Un altre punt a assolir —fonamental, per cert— seria la creació de CONSCIÈNCIA entre la gent, per impedir que tirin o facin malbé coses que no saben el valor que puguin tenir.

-I, actualment, duis a terme algunes accions concretes o teniu a la vista algunes necessitats de primer ordre, dins del vostre ventall d'activitats?

-Sí, abans de tot, m'agradaria apuntar que una secció molt urgent és la conservació de cases antigues de dins la Vila, perquè moltes ja s'han esbucades. És importantíssim que la gent se'n temi que conservar aquestes cases és una cosa que s'ho paga, tant per qüestions econòmiques, com arquitectòniques, i, perquè no, per raons del confort i benestar que en elles es respira.

Fent una mica de parèntesi, et diré que l'Arxiduc, en passar per aquí i fer la seva descripció al «Die Balearem», conta que les cases de Vilafranca eren de portal redó, d'una sola planta, i, sobretot, amb moltes parres davant (principalment, diu l'Arxiduc, al carrer de l'Església), tret que donava una personalitat fresquívol i molt característica a la Vila, inusual en els pobles del Pla de Mallorca.

I, d'aquestes parres —tots ho sabem— encara en queden a diversos indrets, talmenr supervivents afortunades d'una època en què el nostre poble devia ser molt més viu i alegre, ornat amb la verdor que es devia estendre pels seus carrers.

Bé, tornant enfocar la qüestió que em feies de tot d'una, un objectiu a

curt termini seria que es faci restaurar alguna de les façanes més antigues del poble, a iniciativa privada o pública. Hi ha façanes que encara es conserven molt bé, com ara aquesta de can Mercader, del carrer de Santa Bàrbara. En el carrer de Sant Martí n'hi torna haver una bona partida. També, una que està molt bé és una de petita que s'alça davant l'església, al cap de cantó, amb una personalitat ben pròpia.

Això, només per donar-te una mostra, perquè n'hi ha moltes més.

I, ara, el que feim és reformar el pou de Son Pere Jaume, que es trobava en molt mal estat (ben igual que la caseta símbol del nostre poble, que s'esbucarà si qualqu no hi fa res). El pou tenia molts de cruïes i una de les repises està molt espenyada. Hem pogut apuntalar la pedra travessera que fa de coll perquè tomava per endins, i, a més a més, hem fet un cordó de ferro i ormigó, envoltant-lo perquè quedi ben compactat.

-Jo no ho sé, però sembla una mica difícil que, a títol particular,

sense cap mena d'ajuda, es pugui dur a bon port la tasca que seguim.

Aleshores, quin paper creus, Sebastià, que haurien de tenir les entitats públiques dins aquest procés de reforma i recuperació del nostre patrimoni?

-Bé, un fet és ben clar: no basta conscienciar els propietaris dient-los que val la pena restaurar, sinó que, a més, l'Ajuntament, com a entitat pública, hauria de donar uns incentius de pes, uns avantatges econòmics perquè les puguin deixar en bon estat.

És vera, sabem que és un ajuntament pobre, però trob que encara hauria de dedicar més esforços per salvar el nostre patrimoni.

Tot i això, fins ara ens han ajudat amb tot allò que han pogut. Encara que crec que no hem de confondre l'Ajuntament amb «Paret Seca». Són dues entitats independents i de funcionament autònom. Ara bé, segons quines feines crec que les hauria de fer el propi Ajuntament. Per exemple, el tema de la caseta de Son Pere Jaume és una empresa que hauria d'agafar pel seu comte, tant per la significació que suposa aquesta construcció per als vilafranquers, com també pels costos econòmics que comportaria la restauració.

Exactament el mateix cas passa amb Es Molí Nou, l'única torre de molí que ens queda.

L'altre dia, parlant amb un amic sobre aquest tema, va sortir la idea que una alternativa possible per tal de preservar Es Molí Nou seria fent socis i comprar-lo d'aquesta manera. Però, crec que amb la iniciativa privada fa molt mal caminar.

Mira: Sant Martí és un cas clar que només amb la iniciativa pública la cosa pot funcionar. Sant Martí hauria de ser un museu a nivell de tot Mallorca. La història que tanquen aquestes parets és tan gran que alguna entitat pública l'hauria de comprar.

El Govern Balear, a través de la Conselleria de Cultura, dona subvencions per preservació i tancament de monuments, a fi que a devora no hi puguin llaurar ni entrar-hi; però, malauradament, no n'hem aconseguida cap. I, arribats aquí, voldria

dir dues coses: primera, els pocs esforços que el Govern Balear mostra en aquest sentit. És a dir, el pressupost que destinen a activitats de conservació del nostre patrimoni és ben minúscul. I, segon, moltes de les ajudes que donen són interessades: és ben trist que molts de pobles, tot i demanar-ho, no tinguin el «privilegi» de rebre uns ajuts econòmics ben necessaris.

Malgrat aquestes dificultats, però, arreglarem amb les nostres forces allò que estigui al nostre abast.

Evidentment, som conscients que podem arreglar poc, perquè tenim molts pocs doblers, però intentarem crear la consciència necessària perquè això pugui tirar envant.

En aquest sentit, una alegria grossa que vaig tenir va ser quan em vengué a veure un jove del poble per veure si podia venir a ajudar-nos. I veure aquest interès, sobretot per part de la joventut, és una cosa que et dóna molta satisfacció i ganes de seguir caminant.

Ah sí! Una cosa que ja no et pensava a dir però que és de primer orde, es que trobam que l'Ajuntament, que ara té en marxa una reforma de les Normes Subsidiàries, hi hauria d'incloure aquelles disposicions necessàries per impedir que totes aquelles construccions d'interès històric de Vilafranca es facin malbé. Això és un punt molt important.

-I teniu qualque inventari fet de les restes més importants que es troben dins Vilafranca?

-Sí, una de les coses que hem fet fins ara ha estat recollir en diapositives tots els llocs que sabem del nostre terme. I ara en preparam una projecció àudio-visual per mostrar-ho als al.lots de l'escola, perquè creim que és, sobretot, amb la gent jove que hem de començar a crear consciència.

Els llocs que tenen més interès són:

1) **Boscana Vell**, amb un poblat de navetes que els entesos daten d'uns 2000 anys abans de Crist (o sigui, que ara deu tenir devers 4000 anys)

I impressiona un poc, saber que quan trepitges allò, fa tans de mils d'anys que ja estava fet. Altres troba-

lles d'importància a Boscana són: un forn de calç del temps dels moros i un camí empedrat.

2) **A Sa Moleta** també hi trobam unes altres navetes, sepultura que és aproximadament del mateix temps que la de Boscana Vell.

Pel que fa a Sa Moleta, jo he xerrat amb gent que ha vist com, quan s'arribava la garriga d'allà amb un tractor, anaven sortint àmfores i urnes i piques de pedra que eren tombes.

3) **A darrera Sa Pleta de Sant Martí** on abans hi havia Es Pinar Ver. Aquest pinar va ser arrabassat i llaurat de dalt a baix, i don Llorenç de Sant Martí hi va fer moltes passes per treure-hi coses. Les torres d'aquesta pleta també s'haurien de tenir en compte.

4) **A Alcudiarrom**, hi trobam una torre molt interessant. I, a devora aquesta torre, hi ha un «fitjot» on amagaven el gra, amb una pedra rodona que encaixava al coll, per mantenir-lo sa i estalvi de les incursions pirates.

Per aquesta zona trobam restes de ceràmica mora i romana.

A Boscana Vell n'hi ha poques, de restes de ceràmica. I això crec que és perquè s'hi han anat fent assentaments successius: romans-moros-el Rei En Jaume I.

-5) **Sant Martí** es una superposició de cultures immensa. Quan es va fundar Sant Mari, després de la conquesta catalana de Mallorca, ja hi havia Binieda, que era el que ara són les cases de **Son Bou**, antiquíssimes

Sant Martí és un capítol tot sol dins la història i s'ha d'estudiar individualment. És una possessió gairebé única dins Mallorca. Pensa, perquè vegis la categoria d'aquesta antiga possessió feudal, que els primers habitants de la Vila eren exempts del servei militar perquè depenien directament de la baronia de Sant Martí. I gratant cap enrera la història ens mostraria episodis agradables i desagradables: famolts d'anys, un dels Sureda, com a senyor feudal, anà comprant les petites possessions dels senyors més «magres», i, per escali- var-los, va fer tallar el nas i les orelles del senyor de Son Alzèbits.

6) **En Es Turó de Can Baletó** segurament hi havia una necròpolis, i s'hi troben restes de ceràmica talaiòtica antiga i romana, sobretot

El pare Nicolau, que féu la Història de Vilafranca, diu que en Es Turó de Can Baletó s'hi troben molins de fer farina, que crec que són romans.

Em record que, de petit, al turó devora d'una penya, hi trobàvem un fanquet rosenc, amb què feien figures. I fa poc m'he entemut que aquesta «penya» és un aglomerat. Jo crec que totes les construccions que hi havia al capdamunt del turó, les degueren esbucar per sembrar-hi, i és l'aglomerat de què t'he parlat.

7) **A Es Castellot** hi ha un talaiot de planta quadrada, dins una tanca, i també un camí empedrat i una caseta molt curiosa, que sembla romana.

Creo que la zona d'Es Castellot és un dels llocs on es podrien trobar més coses d'interès.

8) Els talaiots de **Son Pou**, que avui només són dos, però que abans eren tres (es diu que empraren les pedres del talaiot ara desaparegut per omplir, per fer una vaquera: un desastre, realment)

9) **Bé**, i altres llocs que et podria anomenar són **Es Pou Viquet**, **Ses Veles**, **l'Antiga**, **Es Pou Morer**, que és una possessió amb un pou no molt enfora, **Es Molí Nou**, com a únic supervivent dels set molins que diuen qu'ehi havia etc.

Hi ha, per exemple, a **Ses Veles** de Can Toni Valero una sínia que és la més ben feta que he vista de parets. En Toni la va fer ben neta i en va treure gerres i cadufos de devers cinc castes.

Una qüestió important seria l'estudi del significat dels topònims o noms de lloc, que són uns indicadors clau de les possibles troballes. Així, jo m'he adonat que als llocs on hi ha el nom de «veles» o derivats d'aquest substantiu, sempre hi ha restes arqueològiques, a tots es pobles. Exactament el mateix passa amb l'Antiga, aprop de Sa Creveta (així, trobam la placeta de s'Antigor, a Manacor, ets Antigors, ets Antigots de Ses Salines etc., llocs sempre relacionats amb restes arqueològiques). Jo he cercat per les terres de l'Antiga i

no he trobat senya de res. Però estic ben convençut que damunt qualque turonet dels que hi ha, anteriorment hi devia haver construccions, les pedres de les quals pens que s'empresaren per fer les cases quan es va començar a construir el poble.

Són hipòtesis... però lògiques.

I, ara que hi pens, per tot el que he dit, crec que l'Ajuntament hauria de fer feina en la qüestió toponímica perquè es conservin els noms originals dels llocs, ja que la informació històrica que ens transmeten, com a fòssils que són, és de molt de pes. Car, sinó, seria possible que hi vagi un individu li posi «Villa María», i, al cap d'un any, tothom el conegui amb aquest nom, destruint, així, la informació original.

-Ja el teniu acabat al llistat de les restes arqueològiques de més importància?

-No, pensa. El que hi ha, només és provisional. L'ideal, per fer un catàleg ben fet de les restes arqueològiques, consistiria fer una batuda amb gent, acompanyats d'un expert, i, recorrent tot el terme a una distància petita un de l'altre, en línies rectes,

per tal de trobar coses noves.

Aquest mètode és molt efectiu. És un incert que sempre que es facin batudes d'aquesta casta no es trobin noves coses.

-Bé, i per acabar, voldries dir res més?

-Sí. Només m'agradaria donar entenent a la gent que si qualcú sap de coses d'interès històric, que ens ho faci a saber. Que, abans de tirar una

eina vella, s'ho pensin dues vegades i que, sino la volen, la facin arribar a l'Ajuntament o a «Paret Seca».

perquè ser mallorquí no només és saber parlar la nostra llengua. Ser mallorquí és molt més que això. És tot; els costums, l'arquitectura tradicional, la gastronomia... crec que és una cosa que no s'ha de perdre.

Gràcies, Sebastià, per tota la informació rebuda i esper que aquesta mica de conversa servesqui, almanco, per fer a obrir més els ulls a la gent i a les institucions sobre aquest tema tan delicat que és la conservació del nostre patrimoni.

Andreu Bauçà

Fotografies: Joan Jaume

DE PER LA VILA

La moda que ve

L'Institut Balear de disseny va oferir al mes de gener una important panoràmica de la propera moda, que interessà tant als professionals del sector com al públic en general. Presentà les formes, tamanys, tons i tendències de tot el que es durà.

La moda en permanent canvi ha entrat a la dècada dels noranta amb una dinàmica distinta, que no es decanta dels moviments i tendències socials als quals va dirigida. Després de la saturació d'imatge de consum que marcaren els anys vuitanta, aquesta dècada es presenta més moderada, reflexiva i molt menys consumista. El sentiment ecològic queda reflexat en la moda amb preferència de teixit, matèries i tons naturals.

En les peces de vestir, tant masculines com femenines, s'allarga la silueta.

El calçat femení es veurà influït per la gran pujada del tacó. Per altra banda, el calçat masculí serà freqüentat abotinat i es recuperarà el clàssic «mocasin».

Pel que fa a la bijuteria, les peces simples i el collar siran els protagonistes del proper hivern.

Bàrbara Barceló Bauçà

Els treballs i costums pagesos en vídeo

Darrerament ha sortit a la venda el tercer vídeo de la col·lecció «Mallorca illa Mediterrània» de la que n'és autor el carrioner afincat a Sant Llorenç Mateu Galmés. La tercera entrega del vídeo «Mallorca illa Mediterrània» recull treballs de foravila de maig a juliol, és a dir, les tasques camperoles amb animals de càrrega, la recollida de mel, tondre ovelles, el batre a l'era i una sèrie de treballs que formen part dels costums arraconats o substituïts per la modernització del camp.

La profunda transformació que ha sofert Mallorca en les dues darreres dècades ha quedat plasmada a les cintes que ha gravat Mateu Galmés, amb la simple comparança d'aquelles imatges que té gravades amb les que, corresponent al mateix treball de fora vila, es veu ara al carrer.

A les dues cintes anteriors, Mateu Galmés, ofereix, per aquest ordre, els treballs agrícoles primer a l'època que compren entre agost i desembre i a la segona des de gener a abril. L'autor ha invertit molt temps i diners en un treball particular de gran qualitat i de gran valor històric per les generacions presents i futures de la nostra illa. La col·lecció dels tres vídeos son una peça obligada a tenir dins qualsevol videoteca de qualsevol llar mallorquina, pel seu gran contingut didàctic. Tots els interessats en aconseguir la col·lecció dels tres vídeos o si us en manca algun us podeu dirigir a la llibreria Parera, o Llibreria Xaloc de Manacor, per més informació podeu cridar a Mateu Galmés, Telèfon 56 90 15.

(Redacció)

La challenge volta i el fems varen passar per la vila

Com a l'anterior edició la Challenge va passar per la vila. Foren molts els que arribaren a la carretera per poder veure els Indurain, Delgado, Breukink, Zulle, Jabalbert, Llaneres, Echave, Mauri o el mateix Montoya.

La volta passà tres vegades, tot i això aquesta carrera deixà molt que desitjar devora altres clàssiques estatals de pretemporada, ja que els corredors més que guanyar venen a passejar.

L'anècdota de la cursa fou l'instal·lació d'una pancarta on es reiterava l'oposició a l'abocador de son Nuviet, amb el lema «Es Pla no és un femer».

VOLEIBOL INFANTILS

Vilafranca 3 - Petra 0

PENYA BARCELONISTA DE'S PLA

Aquest passat dissabte dia tretze la Penya Barcelonista es traslladà per primer cop com a entitat a Barcelona. Qui més qui menys va poder gaudir d'un gran espectacle, ja que l'equip blaugrana va guanyar per 3-0 a un lluitador Super Deportivo. Segurament, després d'aquest èxit, la Penya seguirà com mai i el nombre de socis es veurà incrementat. SORT I FORÇA!!!

PENYES

Tejar Balear 2 - Moldures Llull 3

Tejar Balear 3 - Excav. Esteve 2

Ja són set els partits que duen sense perdre ni empatar

VILAFRANCA, 6 S'HORTA, 1

El primer que hem de destacar del partit era el fred i el vent que feia al camp i per tot Mallorca. El primer temps el Vilafranca va jugar a favor de vent i va fer un 100% d'efectivitat ja que el fort vent que feia no deixava als juga-

dors fer bones passades però l'horabaixa molt inspirat va tenir en Sunyer impedir qualsevol reacció de l'equip visitant que a la primera part va jugar molt bé. A la segona part i quan només feia 5 minuts que havia començat el s'Horta va marcar però a partir d'aquí es va acabar tot i la

màquina melonera es posar en marxa i varen tres gols però haguessin pogut esser més.

SANT JORDI, 1 VILAFRANCA, 2

Excel·lent resultat el que es va aconseguir a Palma davant uns dels equips punters. Una primera part

molt entretinguda en la que es varen aconseguir tots els gols i que el Vilafranca hagués pogut adelantarse però el que és el futbol ho feu l'equip local en un gol en claríssim fora de joc. L'equip meloner no es fva arrufar i en cinc minuts en Garau en dues jugades que pareixia que no

Futbol 5 Iniciació

duien perill va donar la volta al marcador i el Sant Jordi ja no va tenir cap ocasió en tot el partit ara bé el Vilafranca a la segona

part va passar pocs pics del mig del camp.

VILAFRANCA, 1

LLUCMAJOR, 0

Un dels partits més dolents del Vilafranca des que en Pep Sansó es va fer càrrec de l'equip. La mala

sort dels davanters locals i la bona feina del porter visitant imperin que el Vilafranca no hagués de sofrir fins al final. Crec que és

Futbol 5 (Fotos: Joan Jaume)

normal que els jugadors es confiassin en aquest partit ja que duen una ratxa que feia estona que no es veia per aquí. Ara ja s'han donat el partit de descans i el que han de fer és puntuar diumenge el camp del Balears per poder seguir aspirant a les places d'ascens a la primera regional que no es tant enfora com pareix encara que ara ja no quedarà cap partit fàcil i s'ha d'anar «a tope».

FUTBOL BASE

Futbol 5 Iniciació

El resultat més destacat d'aquest mes és la victòria que l'equip va aconseguir davant el líder l'Algaida i que va confirmar als més petits del futbol base segons de la seva lliga i així podar classificats per les finals del campionat de Mallorca.

Resultats:
Sineu, 2 - Vilafranca, 2
Sant Jordi, 1 - Vilafranca, 1
Vilafranca, 1 - Algaida, 1

Futbol 5

Es veu que aquest any no és el seu i que hauran d'esperar una altre temporada per aconseguir bons resultats, cal dir però que tots els jugadors que formen el planter són de primer any i que l'any que ve tombaran a jugar a la mateixa categoria.

Resultats:
Sineu, 4 - Vilafranca, 0
Sant Jordi, 4 - Vilafranca, 2
Vilafranca, 0 - Algaida, 4
Porreres, 5 - Vilafranca, 0

Benjamins del CIM

Ja han començat la segona fase de la lliga i no van malament del tot però disabte passat van defraudar

i no van poder guanyar a un equip que els era molt inferior. De totes maneres encara no ha fet més que començar la lliga i encara hi ha temps per rectificar ja per la propera fase només es classifica el primer.

Resultats:
Rotlet Molinar, 1
Vilafranca, 3
Vilafranca, 7
Can Pastilla, 0
Vilafranca, 0 - Sant Jordi, 1

Infantils de 3ª regional

Desastrós es pot qualificar aquest mes pels al.lots d'en Monserrat que no han aconseguit més que 2 punts i estan en un punt molt baix en el seu joc encara que al darrer partit no es varen mereixer la derrota ja que l'equip contrari no va fer mèrit per dur-se'n els punts.

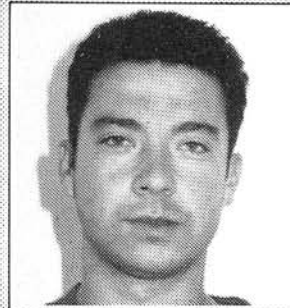
Resultats:
C. Pastilla, 1 - Vilafranca, 0
Vilafranca, 4 - Porreres, 0
C. Picafort, 10
Vilafranca, 0
Vilafranca, 1 - Calvià, 2

JA S'HA ACONSEGUIT

Podem donar una importantíssima notícia ja que en Pere Nicolau Domínguez ha aconseguit entrar entre els 20 al.lots que en Miquel Fletxes ha triat entre els més de 2000 que hi ha per triar al torneig del CIM. La selecció de Mallorca jugarà tres partits per Pasqua contra la Selecció de Menorca, Ath. Madrid i Real Madrid. És una notícia que tota la gent que ha dedicat uns moments des de l'any 86 es pot sentir orgullosa ja que és primer jugador que des de el Vilafranca va a la selecció.

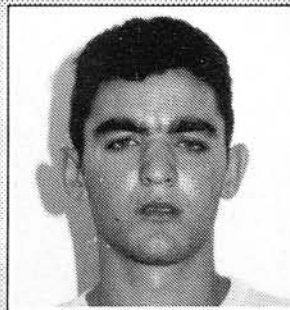
Biel Gelabert

MÀXIM GOLEJADOR

GOLEJADORS 2ª REGIONAL

Sunyer..... 9 gols
Garau..... 8 gols
Granja..... 4 gols

REGULARITAT

Punts
Sunyer..... 74
Garau..... 70
Pep Julià..... 68

MÀXIMS GOLEJADORS Futbol infantils

Pep Rabassa..... 9 gols
Esteve..... 8 gols
J. Vidal..... 8 gols

Benjamins del CIM

P. Nicolau..... 31 gols
J. Sitges..... 15 gols
Ferran..... 2 gols

Futbol 5

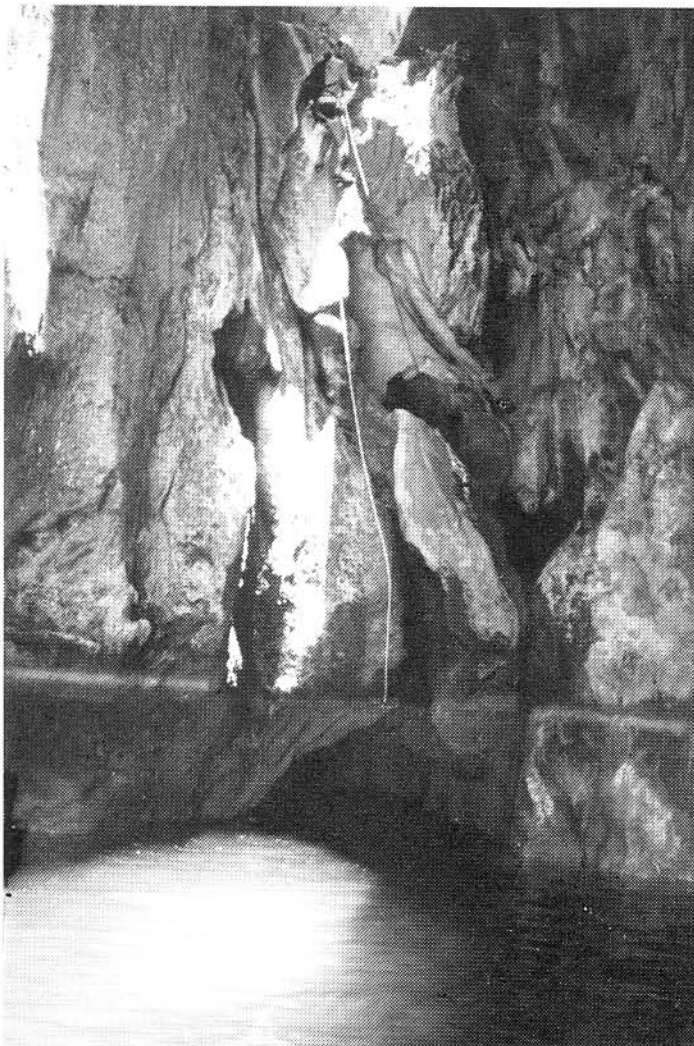

L. Bosch..... 4 gols
Joan Toni B..... 2 gols

Futbol 5 iniciació
E. Nicolau..... 20 gols
B. Payeras..... 3 gols

Grup excursionista

El proper dia 18 d'abril el grup farà el recorregut pel Camí de Castelló. A més de gaudir del bon paisatge podreu veure les possessions de Son Coll, Ca'n Miquelet, Ca'n Prohom o la mateixa Capella de Castelló. La partida, com sempre, serà a les vuit del matí i cal apuntar-se prèviament.

També volem informar-vos de les dues pel·lícules que tendran lloc el proper dia 20 de març a les 9 h., el local de Sa Nostra, amb el tema «Aventura a Coma Freda» i «Voltant pel massís d'Artà». Els films seran presentats per Antoni Riera Nadal.

Exposició d'utensilis

Estam preparant una exposició d'utensilis de la casa i eines de fora vila que temps enrera s'empraven. Necessitam la vostra ajuda. Demanariem a totes les persones que tinguin qualsevol d'aquests objectes, vos posàssiu en contacte amb:

Bàrbara o Maria Sastre.
Tlf. 56 04 83

Maria Bel Amengual.
Tlf. 56 00 48

Catalina Bauça Sureda.
Tlf. 56 00 07

¡Esperam la vostra col·laboració!

Recollida de paper i vidre

Cada primer dissabte de cada mes es passarà a recollir el paper i el vidre, i recordau treure'l abans de les nou del matí.

Ditades de mel

A madò Miquel Rabassa, que ha reunit, en forma d'excursió, totes aquelles dones que hi anaren a brodar. Diuen que foren més de setanta.

-A Pep Sansó, entrenador del C.F. Vilafranca, per la gran tasca que du a terme amb el primer equip.

-A tota aquella gent que ha fet possible que el Club Ciclista Vilafranca torni a rodar.

-A Francisca Martí pel treball que ha estat motiu del Premi Ciutat de Palma d'Investigació.

Tall de guillotina

-Al responsable de la biblioteca pel poc esment i dedicació que té amb els llibres i revistes de tots els vilafranquers.

-Als dos esterns que en vigília del dia de la dona apallissaren la seva acompanyant al carrer de Santa Catalina. L'enrenou fou tant gros que els cambrers quedaren totsols.

-Al PP per la poca serietat i molta passivitat que mostren darrerament.

-A les caminades que fan Tomeu Oliver, regidor d'obres, l'ex-batle Bernat Garí i un tercer desconegut per devora el torrent. Ja n'hi ha més d'un que aquest encontre el du de cap.

Defuncions

Apolonia Mas Gomila, va morir el dia 11 de febrer, als 86 anys.

-Maria Bauça Barceló, morí dia 11-2-93. Descansi en pau.

-Mateu Barceló Oliver, morí dia 13-2-93. El vegem en el cel.

